

निम्नस्तर पोलीस कर्मचा-यांना त्यांच्या
कसुरीच्या प्रमाणात शिक्षा देण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग

परिपत्रक क्रमांक-पीडीई०८९८/७०९/पोल-६व

मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२, दिनांक - २० ऑक्टोबर १९९८.

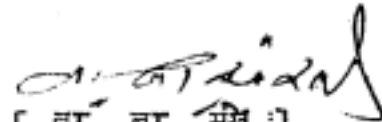
परिपत्रक

महाराष्ट्र नागरी सेवा [शिक्षा व अपील]नियम, १९५९ च्या नियम -३ मधील तरतुदीनुसार उक्त नियम मुंबई पोलीस अधिनियम, १९५१ च्या कलम-२ मधील खंड-१६ मध्ये व्याख्या केल्याप्रमाणे पोलीस निरीक्षक किंवा दुय्यम दर्जाच्या पदावरील पोलीसांना लागू होत नाहीत. त्यामुळे राज्य शासनाने पोलीस दलातील पोलीस निरीक्षक किंवा दुय्यम दर्जाच्या पदावरील पोलीसांकरिता मुंबई पोलीस [शिक्षा व अपिले] नियम, १९५६ लागू केले आहेत. या नियमातील तरतुदीनुसार काही प्रकरणात अपिलीय प्राधिकारी तर काही प्रकरणात पुनर्विलोकन प्राधिकारी म्हणून अपीलाची आणि फेर तपासणी अर्जाची प्रकरणे शासनासमोर सादर केली जातात. अशा प्रकरणात निर्णय घेताना शासनाला असे आढळून आले की, निम्नश्रेणी कर्मचा-यांना देण्यात आलेल्या शिक्षा या दोषारोपाशी सुसंगत नसतात. तसेच अशा दोषारोपांची प्रकरणात शिक्षा देण्यापूर्वी निम्नश्रेणी कर्मचा-यांना प्रत्यक्ष सुनावणीसाठी बोलावले जाते. परंतु अशावेळी कर्मचा-यांची गा-हाणी काळजीपूर्वक ऐकली जात नाहीत. त्यामुळे ब-याच वर्षांची शासकीय सेवा होऊनही काही कर्मचा-यांना सेवेतून कमी/सेवेतून व्हातर्फे किंवा सक्तीने सेवा निवृत्त अशा कठोर स्वस्वाच्छा शिक्षा दिल्या जातात. आणि काही प्रकरणात तर अशा कठोर शिक्षा या दोषारोपाशी सुसंगत नसतात असे शासनाला आढळून आले आहे.

२. मुंबई पोलीस मॅन्युअल, १९५९ च्या खंड-१ च्या तरतुदीमध्ये पोलीस कर्मचा-यांची वर्तणूक आणि त्यांना देण्यात यावयाच्या शिक्षा याबाबतचा उद्घापोड करण्यात आलेला आहे. या नियमातील नियम-४४९ मध्ये कर्मचा-यांना देण्यात यावयाच्या शिक्षेबाबतची योग्यतायोग्यता तपासून प्राधान्याचेही निर्देश दिले आहेत. त्यातील नियम-४४९[१] मध्ये देण्यात आलेली शिक्षा दोषारोपाशी सुसंगत असावी आणि ही शिक्षा कठोरते ऐवजी पुरेशी भितीदायक [sufficiently deterrent] असावी असे स्पष्ट केलेले आहे. तर नियम ४४९[५] मध्ये ज्या कर्मचा-याला शिक्षा करावयाची आहे त्याच्या सेवेचा पूर्व इतिहास देखील विचारात घ्यावा असे स्पष्ट करून पुढे असेही स्पष्ट केले आहे की, पोलीस कर्मचा-यांची १५ किंवा अधिक वर्षे सेवा झाल्यानंतर आणि कर्मचा-याचे सेवा भिलेख चांगला असेल आणि चारित्र्य निष्कलंक असेल तर अशा कर्मचा-यांच्या बाबतीत सेवेतून काढून टाकणे ही शिक्षा म्हणाजे कर्मचा-यांचा विनाश ठरेल. उपरोक्त नियमावलीच्या

नियम-४४९[३] मध्ये असे स्पष्ट करण्यात आले आहे की, पोलीस कर्मचा-यांच्या नुका सुधारण्यासाठी त्यांना टप्प्याटप्प्याने वाढत्या क्रमाने शिक्षा देण्यात याव्यात व सौम्य शिक्षा देऊनही त्यांचा परीणाम होत नसेल तर तेथेतून काढून टाकण्याच्या किंवा तेथेतून बडतर्फ करण्यासारख्या कठोर शिक्षा देण्यात याव्यात. एकदम कठोर शिक्षा देण्यात येऊ नयेत. मात्र मुंबई पोलीस मॅन्युअलमध्ये शिक्षा देण्याबाबतची मार्गदर्शक तत्वे विहित करण्यात आलेली असून देखील कर्मचा-यांना देण्यात आलेल्या शिक्षा दोषारोपाशी सुसंगत ^{नसताना} ~~असताना~~ असे शासनाला आढळून आलेले आहे. त्यामुळे सर्व शास्त्रभंग प्राधिकारी तसेच अपिलीय प्राधिकारी यांना अशा सूचना करण्यात येत आहे की, कर्मचा-यांना देण्यात येणा-या शिक्षा या दोषारोपांशी सुसंगत असाव्यात. तसेच उपरोक्त नियमातील तरतुदी विचारात घेवून त्या देण्यात याव्यात आणि त्याबरोबरच अशा शिक्षा देण्यापूर्वी संबंधित पोलीस अधिका-यांनी कर्मचा-यांच्या गा-हाणी काळजीपूर्वक ऐकावित आणि नंतरच शिक्षेबाबत निर्णय घ्यावा अशा सूचना देण्यात येत आहेत आणि भविष्यात या परिपत्रकातील सूचना काळजीपूर्वक विचारात घ्याव्यात अशा सूचना सर्व संबंधितांना या परिपत्रकान्वये देण्यात येत आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने.


[वा. बा. सेखे]

अवर सचिव, गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य मुंबई,

सर्व अपर पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य मुंबई,

सर्व अपर पोलीस महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य मुंबई,

सर्व अपर पोलीस उपमहानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,

सर्व पोलीस आयुक्त,

सर्व पोलीस अधिक्षक.